

Fundador Director y Proprietario FORTUNATO CRUCES Oficinas: CATAMARCA 908

Redactor, Corresponsal y representante Oficial en Galicia <Don Jesús Couto Fernández> Tránsito de la Merced, 4 SANTIAGO

PRECIOS DE SUSCRIPCION En la capital y campaña \$ mps 0.50 al mes En Montevideo \$ mps 1.00 4 meses Aviso a imprenta convencional

NOVA GALICIA

Periódico semanal para los gallegos en la Argentina y Montevideo

Oficina en Montevideo, calle Buenos Aires 106, Hotel Solano. Corresponsal señor Agustín Solino

Uma, galeguista, nance, dividida nota terra, amor, sempre, recordos, tñanos sempre por ela. Solo felle de douscatos sempre a Galicia, alabiar, e con noticias e contos con seus fillos elegias.

La Exposición Gallega

A todos los gallegos residentes en la Argentina. Queridos paisanos: No soy quien para dirigirme a vosotros, pero no tengo título ni autoridad que lo justifique...

Para hacer este llamamiento es para lo que escribo estas líneas, inspiradas como todos mis actos en el mayor cariño a la tierra...

Conoció todos la historia de la Exposición que en la Ateneo de Galicia se inaugura para el próximo julio, y que es por su trascendencia una manifestación de cuanto entraña la vida regional...

Obra tan grande reclama el más ardiente concurso y en vuestra cooperación también hemos pensado...

En la Argentina hay un sin fin de centros regionales que pueden prestar poderoso relieve, enviando a la Exposición los productos de industrias o artistas gallegos...

Se despidió de vosotros, muy agradecido paisano. Santiago Couto García. Santiago de Galicia, Fbro. J. 1909

O secreto do tio Sanfona

CONTO POPULAR

Hay muchos escritores que collen un conto popular, desfiguran un pouco, e dan os lectores o a sua firma, sin recordamento de conciencia...

En fin: nbi val tal como chegon os meus ouidos, palabra mais, pe-labra mecos. Unha vez, fai d'esto moximoso tempo, tanto, que nin o acordó o que ventou o caldo, había nun lugar de Xallas y onde Cristo dou tres voces, un raxo d'un vellouco que o fin deus seus anos veu a namorarse con un boi (fora a alma)...

—O que che digol Pero gráças a Dios, pódoo de cote sin novenda, nin delor ningún.

coza e non moi limpa que diga mes: pró estas pequenas chatais ben podían perdarse, tendo en conta que dentro d'aquel corpo churrusqueiro bulla unha alma de sempre con virtú á proba...

—En fin, fora ó que fose, o conto é, quo noso homiño, Sanfona por mal nome, estaba disposto a casar-se co-a rapaza, porqu' com'í decia, que non se casó de veilo, ha de busca unha muller qua el lle goste, y ós mais non.

Ademais o tio Sanfona meténo-lle na testa dende moi mozo a rara manía de que x'había de casar sendo con unha muller que se pusese gardar un secreto como Dios manda...

—Eis todo, polo si ou polo non, o tio Sanfona, enantes de casar co-la, quixo poñerli á proba a virtú tan pouco común, e chamádoos un día aparte, díxol:

—Mira Carmeliña: nós, vámonos á casa, y os papéis xa andan polo-man d'o crego: pero como ti sabes, convén poñerli todo por diante, y as cousas hay que decitas a tempo, namentras teñen remendadura.

—Tá razón: pois ben mirado, trinta anos, como diría «Don Ventura», o noso crego, comparádosos co-a eternidá sin menos ballo qu'as barbas d'unha formiga: pró aínda hai outra cousa mais gorda: é un secreto que non sabemos mais que Dios y eu.

—Pois gárdoo, que non me fai falla sabido. —Na sei que eres calada, e por calada eime casar contigo. —Bó, leira. Catar, cálanos os mollóns.

—Beneo ti xa m'entendés. Por eso quero desfogor o meu pechico cartancho todo pe á pa, coa condición de que nin a tua nai li'o has de descubrir.

—Pode falar sin medo, tio Sanfona, qu'eu cuestion de riserva, son mais calada qu'a morte. —Vasí á asustar! —Eu xa non lle m'asustó de nada. —Pois béu: has de saber...? —Pois béu: has de saber...? —Pois aló che vai: Has de saber qu'eu tolo-dos días á medias noite o mesmo que qu'espallás veño pofendo un hovo pequeniño.

—Si ti non sabes einda d'a missa á moida. —Ai tio Sanfona: e dempois qu'o pon qué raxo lai con-? —Decíndochi a verda... voumos gardando de tres en tres días. —E dempois? —Fago con eles unha tortela. —E cómo? —Vaya, vaya, e ben que me chupo os dedos. Conque, agora, qu'eu sabes quero que gárdes o secreto, e si che parecece que por iso non debes casarte conmigo, dimo craramente.

—A verda é qu'o qu'á voste lle pans non lle pasa a ningún d'o mundo, pró si non e mais qu'iso... —Nin un mais! —Pois... eu ca-om'o mesmo. Esa non é chata. O rivié; cando non baxa outra cousa, botarémnosle man de seus hovers.

—Prá, coldado o conto! (Moita riserva! —Seique somos nenos! Esto non o habemos de saber mais que Dios, voste e mais eu. Vaya tranquilo, tio Sanfona.

Y o bo d'o home, satisfeito co-a desparatada trecola qu'enventara prá probar a riserva d'a qu'iba a ser sua muller, marchouse cara á casa dicindo escoteira si.

—Vai, vai! Agora si que é certo! Fai corent anos que lle veño enventando secretos á todas as mulleres con quen quizen casar, e todas m'os descubron: pró isto si que me parecece que vai á catar. Gracias a Dios qu' enantes de morrer atopo unha muller ó meu xeito!

Namentras a rapaza, como e de supoñer, quedou facéndose cruceira d'o secreto y d'elido: sempre un labor de mais presá que correr xunta a sua nai e contrarlio es moito secreto, o secreto d'o tio Sanfona.

—Ay mi madre, díxolte yostede non sabe unha cousa? —O tio Sanfona poñlle edoos hovers total-as noites o mesmo qu'as galinhas.

—Ti tocaste pra miña vida tal viñ! —O que lle digol? —Con cáscara e todo? —E xema e crara. —Arrenegolte peccado! —Que lle parecece? (Eu casaríeme ou non?

—Nun mirado iso non deixa de ser unha cruz ben raxa: pró si non ten outro delcato, ben podés casarte. —Beneo: pró no conte a ningún porque si él o sabe, desfaio o casamento. Mira que me mandou gardar moito secreto!

—Seique somos nenos! Isto non o habemos de saber mais que Dios, él, ti e mais eu. —Pasou miña conversa... y aquela mesma noite ó chegar á casa o pai d'a rapaza, chamonno a muller a un lado, e díxolle:

—Voi-chi a contar unha cousa que t'ha de pasmar. Parecece un milagre. —E qui é muller? —O tio Sanfona ponche etres hovers todo-os días a medias noite o mesmo que as galinhas.

—Ti seique m'asustas! —Xáche por estas cruceiras! Con-touto hoxe á nosa filla en moito secreto y-ela dixíxome a min.

—Iso non pode ser! —Haxira lle mostroo un hovo e todo! (Mira si será verda! —Eche ven raro o conto. Nunca tal ouvio t'a miña vida. ¡Vay a vella morrendo e vai-chi aprendendo!

—Pero por Dios, mira qu'o caloso. Xá dixol que si chegaba a saberse, desfaio o casamento. —Muller... seique somos nenos! Isto non o habemos de saber mais que Dios él, e nosa, filla, ti e mais eu.

—Aquela mesma noite foi o pa-tricio á casa d'os pais, e como che contaba, chamonno a muller a un lado, e díxolle:

—Que raxo me quererá a min o mundo! —E cavia que cavila, por averiguar o qu'o Padre santo lle quereira, montou n'o seu facho y bala que te vas, pian, pian, encamiéntase á Roma.

—Adiante, díxo o Padre santo sorríndose con bondade. —Eiqui estoo, díxo o tio Sanfona, arrodíllándose.

—Fíxoo levantar o Papa con cariño, e pasádooli a min polo-o lombo, fíxolle de esta maneira: —Con que ti eres o tio Sanfona? —Prá serxir a Dios y-á voste (o tio Sanfona non estaba muy fote en tratamentos).

—Pois home, verdadeiramente eu mundete clamar, porqu' oin contar de ti unha cousa tan estrana, que parecece de milagre.

—Abríu o tio Sanfona á tal or, unha boca d'o cuarto, e contentou. —Señor, qu'eu sepa, non teño nada que nou leñamos todos.

—Eu non o quería creer, pero tanto m'os aseguraron... (O tio Sanfona cada vez mais admirado, pois nin polo-o maxin se lle pasaba o conto d'os hovers, sin poderse conter, exclamou: —Caralho! Desembuche logo o que ses, que lá no me chega a camisa ó corpo!

—Pois díxonme que ti pos ecen hovers, todal-as noites o mesmo qu'as galinhas.

—Oí coido e botarse o tio Sanfona as mans ós petos escramando: —Ai mala peccar! Fíxichela bo! foi cousa mais logo feto que contaba.

—Que che pasa home? —Ai señor: ese d'os hovers foi unha envenedón miña. —E de seguida, pe á pa, contolle o Papa (d'a hestoria d'o léro. —Beneo, díxol o Papa; pero polo-que ti me contas á ela díxichelle que puñas un hovo só. —Cómo agora son tantos?

—Eso está bo de entender, señor. —Eu díxonlle un: á ela pareceulle pouco vao-mentalle outro; á perosa á qu'ela l'lo contou parececívonle poucos dous e botoulle tres: e logo d' pasar d'un os outros foill' aliñado un hovo cada contello; porque así é o mundo, no que se conta sempre pón cada un algo mais d'a sua cosecha.

—Paréceme que non vas desca-miado. —Non lle t'én volte. A envenedón se-comesou por un hovo, cada un. foi aliñadollle outro, y-ó chegar a voste xa lle contaron os d'os.

—Entido o Papa, meneando a testa d'a ríba á baixo, exclamou: —Hímete: téz razón n-o que falas, porque tamén eu díxonche á ti qu'era GEN HOVOS, y-á min solo me díxon... NOVENTA E NOVA.

En la primera quincena de Julio se inaugura la Exposición Regional de Santiago.

monumento a la heroína que vió humillado el orgullo del vencedor de las Pirámides, y de Viena. Así nosotros los que vivimos lejos de la patria, debemos uniros y reunir fondos, para honrar la memoria de nuestros héroes, dando un ejemplo a las generaciones venideras, viendo en nosotros, los ausentes de la patria por América, que no olvidamos jamás, las glorias de nuestra nación.

Jaquín F. Lema (Corresponsal de «Nova Galicia» Santiago (Chile) 28 Febrero 1909 (Hotel España)

En General Villegas

Nuestro corresponsal Sr. Manuel Gindara, nos envía el programa de las importantes Romerías españolas que ayer, hoy y mañana se celebran en General Villegas, patrocinadas por la Sociedad Española de Socorros Mútuos. Es el presidente de la Junta Directiva y a la vez de la Comisión de fiestas, el respetable compatriota Don Esteban Guerra, quien aludido con sus dignos compañeros de la Junta, siempre ha tomado con interés y entusiasmo los asuntos de la Sociedad para imprimirle progreso.

«Miña casina, mou lar. Cantas onciñas D'ouro me vaís. Vin de Santiago a Padrón Co un chover qu'era arroyar Descalifica de pé e perna. Sin comer nio almorzar. Polo camíño atopas Ricas cousas que mercar. Y anque gaas tñá d'elas Non tñá pr' asregar. X'as mecons atreceda A cousas de boo gustar. Mais o que non teo dilectio Sin elas ten que pasar. Fun chegado á miña casa Toda rendida d'andar. Non tñá neta frangula Con que podera cear. A vista se me barria Qu'era aquel moito sanar. Fin a porta d'un veciño Que tñá todo á faltar. Pedíalle un-ha pouca broa, E non ma quixo emprestar. As bagulias me calan Y que me for á arengar. Voltíra á miña casina Alameda d'o luar, Restíreli cada burato Para ver d'algo atopar. Para a familia manda, Altopel á miña casa Un panillo a todo dar. Vino n'o fondo d'arrea Puxen' a Dios alabar. Quixen alcedo: Fo lume. Non tñá pau, que quemar. Funllí a pedir á miña vella Tampouco m'o quixo dar. Si non era un toxo verde Para me facer rabar. A charra que se chorar. Collín un feixe de palla. D'o mes leito o fun pillar. Restíreli polo-o cortello Mentras me puña á rezar E vin us garabulinos, E felitos a Dios dar. Meu Sao Anton milagroso. Xa tuven fogo no lar!

A las sociedades gallegas de B. A. P. PATRIA — UNION

Llegó el momento que después guemos todo el amor que sentimos por aquella tierra querida, y por la patria donde por vez primera alento nuestro pecho.

Se acerca el momento en que una de nuestras grandes ciudades, la vieja y noble Compostela, celebra la Independencia regional con una Exposición en honor a los gloriosos mártires de Puente San Payo.

«Cuanla remembranza me agolpa á mi mente al pronunciar este acto heroico!»

Aquellos bravos gallegos que ven invadir su región por las huestes del Gran Capitán del Siglo XIX, solos, sin jefes, ni planes de combate, y sin medir la desigualdad de fuerzas, se lanzan cual fieras acorralada a la lucha solo inspirados en su fé sagrada, llevando a su frente la invicta bandera Rojo y Gris, bajo cuyos pliegues combatiéron los hijos de Galicia, al grito de viva España, el Rey y Galicia, libre de tus huestes invasoras.

No fué posible a las banderas del dominador europeo resistir la jugosa lucha de su enemigo la que, cual lava volcánica, destruíó lo que encontraba a su paso. Así nuestros valientes, baherón ver libre su tierra querida, de fanáticos, fariseos y rra, arrodíllándose. Fíxoo levantar o Papa con cariño, e pasádooli a min polo-o lombo, fíxolle de esta maneira: —Con que ti eres o tio Sanfona? —Prá serxir a Dios y-á voste (o tio Sanfona non estaba muy fote en tratamentos).

